

Bedre økonomisk utnytting av fast husdyrgjødsel

Det kan være lønnsomt å investere i utstyr for spredning av fast husdyrgjødsel eller å leie slikt utstyr.

Skrevet av: svein.lysestol@nlr.no

Fast husdyrgjødsel som ressurs i plantedyrking har hittil hatt lite fokus. Det er viktig for landbrukets omdømme og for naturmiljøet at all form for husdyrgjødsel blir utnyttet som den ressursen den er. Fast husdyrgjødsel defineres som gjødsel med 18 prosent tørrstoff eller mer. De mest aktuelle gjødseltypene i vårt område er kylling- og hønsegjødsel samt sauetalle og storfetalle. Næringsinnholdet kunne variere mellom ellers like produksjoner på grunn av forskjellig fôring og ulikt dekkemateriale.

Det kan lønne seg å få oversikt over næringsinnholdet i egen gjødsel, for å bedre kunne gjødsle riktig i forhold til plantenes behov.

Førsteprioriteten bør være å spre fast husdyrgjødsel i gjenlegg. Men ofte er situasjonen slik at bonden ikke har gjenlegg nok til å bruke opp all fast husdyrgjødsel. Dette gjelder særlig gjødsel til fjørfe, men også sau og ammeku, særlig de som av ulike årsaker velger å ha mange år mellom gjenlegga.

Er det lurt å investere i gjødselutstyr?

Dersom en skal bruke fast husdyrgjødsel i eng eller beite er det nødvendig å investere eller leie utstyr som er tilpasset dette. Dersom en bruker 5 tonn storfetalle i gjenlegg framfor mineralgjødsel vil dette kunne gi en innsparing på kr 300 kr pr dekar i form

Foto: NLR Agder, Gafnervogn

av mindre mineralgjødsel, eller 60 kr per tonn husdyrgjødsel. I næringsfattig eng der man på våren erstatter 18-3-15 med talle har storfetallen en verdi på 109,- kroner per tonn. Tilsvarende ved næringsrik eng har tallen en verdi på kr 75,-. Gjødselverdien av husdyrgjødsel synker betraktelig og ligger på ca kr 64,- etter 1. slått, kr 28,- etter 2. slått og kr 0-20,- etter 3 slått. Det er med andre ord viktig å få ut gjødsel på våren dersom det er mulig.

Tabell: Eksempelbruk med 150 tonn gjødsel/år, gjennomsnittlig kjøreavstand 3km, og 200 kr for eget arbeid / 260 kr per time for traktor. avskrivningstid på 14 år på utstyr + 5% rente, forsikring og vedlikehold på utstyret Beregningene er utført av Jan Karstein Henriksen, NLR Agder

Vogn og pris	Kostnad	100% eie	50% eie	33% eie
5 tonn 180 000,-	Kr/time	1800	1160	940
	Kr/tonn	186	120	97
	Kr/tonn/km	29	19	15
5 tonn 100 000,- (brukt)	Kr/time	1260	880	760
	Kr/tonn	130	91	78
	Kr/tonn/km	20	14	12
8 tonn 230 000,-	Kr/time	2460	1500	1190
	Kr/tonn	213	130	103
	Kr/tonn/km	25	15	12

Tabellen viser kostnad for utstyret i kr pr time og kr pr tonn. I eksempelet er det ikke lagt opp til utleiekjøring. Ifølge tabellen koster gjødsel-spredninga kr 186,- pr tonn med 5 tonns vogn til kr 180 000,- i eneeie (100 %). Dette er betydelig mer enn gjødselverdien på våren på eng som ovenfor er beskrevet til 75 – 109 kr/tonn. Det syns av tabellen at ved kjøp av vogn til 180 000,- trengs det 3 eiere med hver 150 tonn gjødsel for å forsvare investeringen. Tilsvarende vil det ved kjøp av brukt vogn for kr 100 000,- være lønnsomt å være 2 eiere om investeringen. Ei 8 tonns vogn til kr 230 000,- vil også være

lønnsom ved tre eiere. Lønnsomheten av denne typen vil øke med økende kjøreavstand til jorda. Utleiekjøring vil kunne øke lønnsomheten ytterligere.

Nærmere om fjørfegjødsel

Sammenlignet med andre typer fast husdyrgjødsel har fjørfegjødsel har en langt høyere konsentrasjon av alle næringsstoffer. Spredeverdien av hønse- og kyllingsgjødsel vil være avhengig av tørrstoffprosenten og vil på våren kunne gi en mineralgjødselbesparelse på kr 150 – 200,-/tonn når vi trenger 1 tonn/daa på eng eller 1,5 – 2 tonn/daa i gjenlegg. Spredekostnadene øker noe med mindre utspredd mengde pr dekar.

Konklusjonen kort fortalt er at en til sammen må spre ca. 350-400 tonn i året for å få lønnsomhet i en tilsvarende vogn som det er tatt utgangspunkt i ovenstående eksempel (Gafner, 5,5 tonn). En eggprodusent eller kyllingprodusent som produserer maksimalt (konsesjonsgrensa) har gjerne 200-300 m³ hønsegjødsel som tilsvare ca. 100-150 tonn. Dette tilsvare i praksis at 2-3 fjørfebruk må kjøpe denne type vogn sammen for å få investeringen lønnsom.

Maskinteknikk

For at fast husdyrgjødsel skal spres direkte i eng er det viktig at gjødselspredningen fungerer optimalt ved at spredningen blir jevn og at utstyret har god spredebredde. Ved investering i vogner er det også viktig å fokusere på hjulutrustning. En bør ha dekk som kan kjøres på 11-12 psi. Det er god lønnsomhet i å legge noen ekstra kroner i dekk for å redusere omfanget av skadelig jordpakking. I tillegg bedres også fremkommeligheten.

Foto: Jan Karstein Henriksen, NLR Agder.
Det er viktig med fokus på gode hjul som tåler lavt lufttrykk.